

8. Novakovsky, L. Yak. (2015) Dovidnyk iz zemleustrou [A reference book is from organization of the use of land], Kyiv: Agrarna nauka [in Ukrainian].
9. Grechuk, G. I. (2016) Sutnist zemleustrou ta zemlevporydcuvannya: konceptualny pidhid [Essence of organization of the use of land and organization of the use of land: conceptual approach]. *Agrosvit – Agrarian world*, 23, 24–27 [in Ukrainian].
10. Lazarieva, O. V. (2014) Metodologichni aspekty formuvannya innovacynoy modeli zemlekoristuvannya [Methodological aspects of forming of innovative model of land-tenure]. *Zbalansovane prirodokoristuvannya – Balanced nature*, 2, 110–114 [in Ukrainian].

Елена Лазарева. Инновационный характер развития современного землеустройства. В статье освещаются инновационные ориентиры развития землеустройства, обосновывается, что представляет землеустройство. Обоснованы задания и содержание землеустройства. Отмечается, что землеустройство находит свое практическое внедрение в форме схем, проектов землеустройства и другой землеустроительной документации. Сказано, что инновационность землеустройства заключается в нормировании отношений между органами государственной власти и органами местного самоуправления, субъектами хозяйствования на земле.

Предложены принципы, на которых должна базироваться разработка проектов контурно-мелиоративной организации территории. Отмечается, что инновационность землеустройства состоит в нормировании отношений между органами государственной власти и органами местного самоуправления, субъектами хозяйствования на земле. Доказано, что проекты землеустройства являются обязательным условием ведения производства на земле. Раскрыты аспекты, на которых должна базироваться формализация процесса разработки схем землеустройства.

Ключевые слова: землеустройство, проекты контурно-мелиоративной организации территории, инновационный характер, схемы землеустройства, проекты землеустройства.

Olena Lazarieva. Innovative Character of Development of Modern Organization of the Use of the Land.

The innovative reference points of development of organization of the use of land are reflected in the article, reasonable, that shows a soba organization of the use of land. Reasonable tasks and maintenance of organization of the use of land. It is marked that organization of the use of lands finds the practical introduction in form charts, projects of organization of the use of land other land documentation. It is said, that the innovativeness of organization of the use of land consists in setting of norms of relations between public authorities and organs of local self-government, by subjects of ménage on the land.

Offered principles on that development of projects of contour-reclamative organization of territory must be based. It is marked that the innovativeness of organization of the use of land consists in setting of norms of relations between public authorities and organ of local self-government, by the subjects of ménage on land. It is well-proven that projects of organization of the land are the obligatory conditions of production on the land. Exposed aspects on that formalization of process of development of charts of organizations of the use of land must be based.

Key words: organization of the use of land, projects of contour-reclamative organization of territory, innovative character, charts of organization of the use of land, projects of organization of the use of land.

УДК 351.84:346.548:658.5

Оксана Полінкевич,
завідувач кафедри економіки,
безпеки та інноваційної діяльності підприємства,
Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки
E-mail: Kravomp@gmail.com

<https://doi.org/10.29038/2411-4014-2018-01-87-94>

Оцінювання готовності машинобудівних підприємств до запровадження соціальної відповідальності бізнесу в Україні

Розглянуто індекс промислової продукції в машинобудуванні України, частку його реалізованої продукції в промисловій продукції (товарів, послуг) без ПДВ та акцизів, частку прибуткових підприємств машинобудування в Україні. Згруповано підприємства за видами економічної діяльності, які складають соціальні звіти в Україні.

Ключові слова: соціальна відповідальність, підприємство, бізнес, оцінювання, індекс промислового виробництва, соціальний звіт.

Постановка наукової проблеми та її значення. В Україні системне поширення ідей соціальної спрямованості й соціальної активності бізнесу започатковано в 1996 р. Українською асоціацією якості й Українським союзом промисловців та підприємців (УСПП) одночасно із запровадженням принципів

усеохоплюючого управління на основі якості (TQM), зокрема проведення конкурсів організаційної досконалості за моделлю EFQM. Подібні моделі передбачають формування в організації будь-якої сфери діяльності усвідомлення, що досягнення успіху можливе лише за умови, що діяльність є корисною для суспільства, відповідає його цінностям і цілям [13]. Відповідно до цього назріла проблема оцінювання готовності машинобудівних підприємств до запровадження корпоративної соціальної відповідальності

Аналіз досліджень цієї проблеми. У західному суспільстві соціально-відповідальне поводження бізнесу має достатньо довгу історію, яку дослідили зарубіжні вчені Г. Боуен, Л. Бурк, М. Веласкес, К. Девіс, Х. Джонсон, А. Керолл, Ф. Котлер, Дж. Л. Логздон, Дж. Мак Гунр, Л. Ненсі, Л. Непі, Дж. Ролз, К. Сміт, Р. Фріман, М. Фрідман, визначивши її принципи, інструменти, способи запровадження. В Україні воно перебуває на етапі становлення. Тому вітчизняною наукою закладено лише підвалини концепції управління соціально-відповідальною поведінкою господарюючих суб'єктів, а організаційно-методичні підходи до створення комплексної системи соціально-відповідальної поведінки машинобудівних підприємств не розроблено взагалі.

Аспекти соціальної відповідальності бізнесу вивчали вітчизняні науковці І. Ф. Комарницький [5], З. І. Галушка [5], Х. Р. Гальчак [1], В. В. Македон [8], М. І. Сухотеріна [13], О. М. Головінов [2], Л. Г. Ліпич [7], Л. А. Грицина [3] й ін.

М. І. Сухотеріна пропонує діагностику стану та умов впровадження суспільної відповідальності бізнесу в діяльність машинобудівних підприємств, проведеною за об'єктами [13]:

- темпи корпоратизації, зміни умов бізнесу, загальний стан машинобудівних підприємств;
- усвідомлення соціальної відповідальності бізнесу та ставлення до неї;
- очікування від упровадження КСВ підприємств у практику;
- характер упровадження КСВ і відповідних заходів;
- відкритість інформації стосовно соціального внеску й соціальних програм.

Серед найчастіше згадуваних переваг упровадження програм соціальної відповідальності бізнесу для іміджу підприємства І. Ф. Комарницький та З. І. Галушка називають такі [5]:

- 1) поліпшення ефективності процесів виробництва, зумовлене необхідністю знаходити, наприклад, приховані важелі винайдення способів зменшення викидів в атмосферу або пристосування виробництва до технологічних, санітарних, екологічних стандартів;
- 2) підвищення мотивації та продуктивності працівників, оскільки всі працівники компанії водночас є громадянами, споживачами, батьками й мешканцями певного міста, турбота про громаду, про суспільство транслюватиметься в турботу про працівників;
- 3) психологічні фактори мотивації, турбота про працівників обертаються формуванням стабільного соціально-психологічного клімату в організації, що сприяє ефективності роботи;
- 4) підвищення ділової й загальносуспільної репутації компанії зменшує ризики від можливої втрати ринків, покращує доступ до нових ринків завдяки кращій репутації компаній.

В. В. Македон зазначає, що на сьогодні українське законодавство не окреслює сферу відносин, де може існувати корпоративне управління, проте певні розробки у сфері принципів корпоративного управління на національному рівні вже існують. Відтак більш глибоке дослідження світового досвіду в цьому питанні має стати наступним етапом розробки національного кодексу принципів корпоративного управління з перспективою його запровадження в дію на рівні окремих корпоративних суб'єктів [8].

У працях зазначених вище науковців узагальнено й систематизовано підходи до діагностування стану та умов упровадження соціальної відповідальності. Проте, незважаючи на активізацію наукових пошуків за цією проблематикою, в Україні й досі відсутні системні дослідження з комплексного розв'язання проблеми діагностування умов запровадження корпоративної соціальної відповідальності бізнесу.

Мета й завдання статті. Мета роботи – оцінювання готовності машинобудівних підприємств до запровадження соціальної відповідальності бізнесу в Україні.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Машинобудування – це один із видів економічної діяльності, що визначає конкурентоспроможність економіки України та її місце у світі. На сьогодні стан машинобудівної промисловості України не відповідає ознакам сталого розвитку. Він характеризується фізичними й морально зношеними основними засобами, низькою часткою інноваційно активних підприємств, низьким рівнем упровадження маловідходних та ресурсозберігальних процесів, низьким рівнем капіталовкладень, складною політичною й економічною ситуацією в державі, високою вартістю енергетичних ресурсів, слабкою взаємодією між виробництвом і науково-дослідницьким сектором.

За 2016 р. реалізовано промислової продукції України на 1765,6 млрд грн (за 2015р. – на 1496,0 млрд грн), у т. ч. за межі країни – на 466,6 млрд грн (на 418,8 млрд грн). У загальному обсязі реалізації (обороту) найбільша питома вага припадала на виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів (21,6 %), постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (21,5 %), металургійне виробництво й виробництво готових металевих виробів (17,1 %) та добувну промисловість і розроблення кар'єрів (13,0 %).

У грудні 2016 р., порівняно з листопадом 2016 р., індекс промислової продукції становив 101,9 % (сезонно скоригований – 102,4 %) та груднем 2015 р. – 104,5 % (скоригований на ефект календарних днів – 104,8 %). У 2016 р., порівняно з 2015 р., цей показник склав 102,4 %, у т. ч. у добувній промисловості та розробленні кар'єрів – 99,7 %, переробній галузі – 103,5 %, постачанні електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря – 102,6 % (табл. 1, рис. 1).

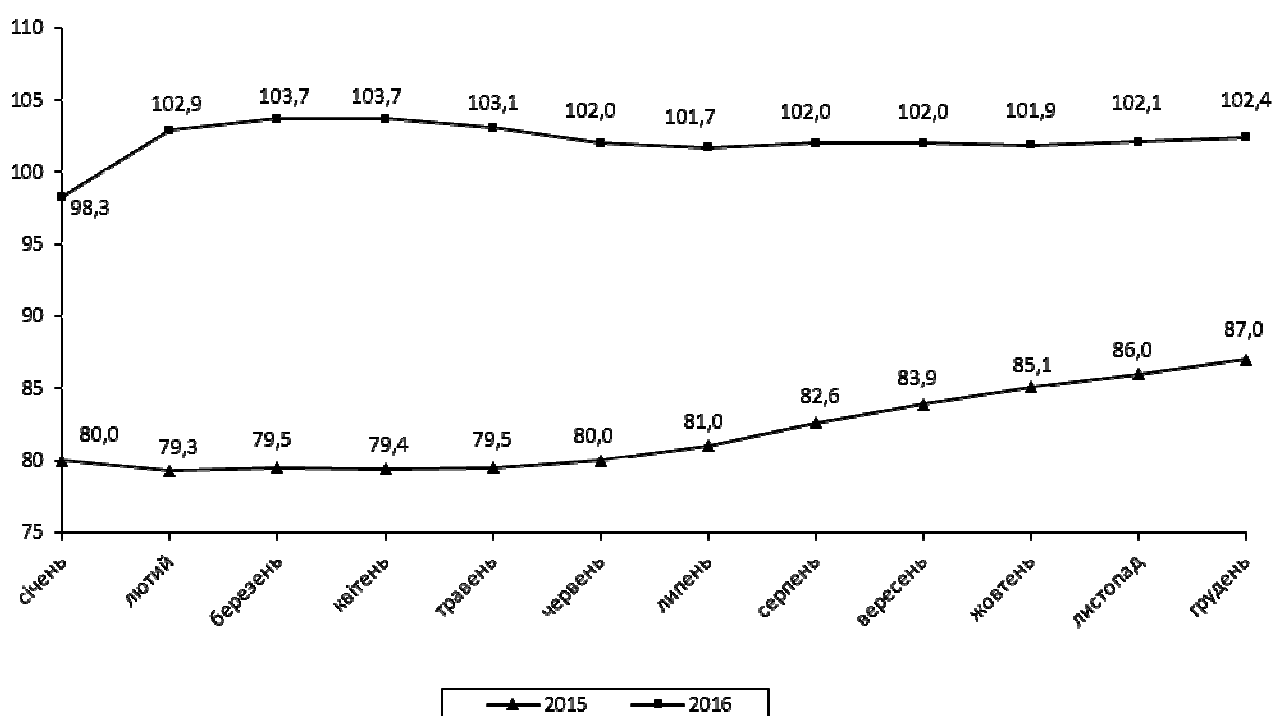


Рис. 1. Індекси промислової продукції України, % до відповідного періоду попереднього року, нарастаючим підсумком за 2015–2016 рр.

Складено за даними [12].

Індекс промислової продукції в машинобудуванні відображено в табл. 1.

Таблиця 1

Індекси промислової продукції в машинобудуванні України у 2010–2016 рр.

Показник	2010	2012	2013	2014	2015	2016
Промисловість	112	99,5	95,7	89,9	87	102,8
Машинобудування, крім ремонту й монтажу машин та устаткування	141,3	96,7	6,4	79,4	85,0	102,0
Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	106,1	90,5	86,4	77,9	71,3	124,2
Виробництво електричного устаткування	160	87,7	91,1	100,9	89,8	100,9
Виробництво машин й устаткування, не віднесених до інших угруповань	133,9	97,3	95	88,7	87,5	102,3
Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів	152,6	100,5	79,6	64,3	85,0	98,4

Складено за даними [12; 4].

Оцінимо частку реалізованої продукції машинобудування в промисловій продукції (товарів, послуг) без ПДВ та акцизів (табл. 2).

Таблиця 2

Частка реалізованої продукції машинобудування в промисловій продукції (товарів, послуг) в Україні у 2014–2016 рр, % без ПДВ та акцизу

Показник	Усього			Із них за межі країни, % до обсягу РП за видом діяльності		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016
Промисловість	100	100	100	27,0	28,0	26,4
Машинобудування, крім ремонту й монтажу машин та устаткування	7,9	6,9	6,6	54,1	55,5	47,4
Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	0,6	0,5	0,5	49,7	43,6	35,8
Виробництво електричного устаткування	1,6	1,4	1,4	41,1	43,3	36,5
Виробництво машин й устаткування, не віднесених до інших угруповань	2,5	2,5	2,5	53,5	55,4	48,3
Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів	3,2	1,6	2,2	61,9	32,3	56,2

Складено за даними [9; 12; 4].

Частка реалізованої продукції машинобудування у 2014 р. становить 7,9 %, у 2015 р. – 6,9 %, у 2016 р. – 6,6 %. Із них 54,1 % реалізованої продукції відправляється за кордон у 2014 р., 55,5 % – у 2015 р., 47,4 % – у 2016 р. Отже, простежуємо зменшення частки реалізованої продукції машинобудування за межі країни. Спостерігаємо зменшення частки реалізованої продукції машинобудування за межі країни. Дослідимо частку прибуткових підприємств машинобудування в Україні (табл. 3).

Таблиця 3

Частка прибуткових підприємств машинобудування в Україні у 2014–2016 рр., %

Показник	2014	2015	2016
Промисловість	63,3	72,9	72,8
Машинобудування, крім ремонту й монтажу машин та устаткування	64,7	74,1	77,2
Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	64,3	73,7	76,9
Виробництво електричного устаткування	65,2	73,6	77,8
Виробництво машин й устаткування, не віднесених до інших угруповань	65,4	75,7	78,9
Виробництво автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів	62,1	69,7	70,4

Згруповано за даними [4]

У 2014–2016 рр. відбулося збільшення частки прибуткових підприємств у промисловості із 63,3 до 72,8 %, проте у 2015 р. їх частка становила 72,9 %, а у 2016 р. – 72,8 %, що свідчить про тенденцію зменшення. У машинобудуванні частка прибуткових підприємств за 2014–2016 рр. є вищою, порівняно з промисловістю. Так, у 2016 р. вона складала 77,2 % проти 72,8 % у промисловості, виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції – 76,9 %, електричного устаткування – 77,8 %, машин й устаткування, не віднесених до інших угруповань, – 78,9 %, автотранспортних засобів, причепів і напівпричепів та інших транспортних засобів, – 70,4 %.

Поступово машинобудування перетворюється з експорто- на імпортоорієнтовану: частка імпорту (22,61 % у 2015 р.) машинобудівної продукції перевищує частку експорту (12,53 %). У 2016 р. частка імпорту перевищує експорт на 10,1 % (у 2016 р. імпорт склав 20,1 %, а експорт –10,0 %) (табл. 4).

Таблиця 4

Частка імпорту та експорту в машинобудуванні України, % до загального обсягу

Показник	2010		2014		2015		2016	
	експорт	імпорт	експорт	імпорт	експорт	імпорт	експорт	імпорт
Машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання	11	13,4	10,5	16	10,3	16,7	10	20,1
Засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби	6,3	6	2,7	4,9	1,8	4,6	1,5	7,5

Згруповано за даними [12; 4].

У табл. 5 подано основні показники діяльності машинобудівних підприємств України у 2011–2016 рр. (табл. 5).

Таблиця 5

Показники діяльності машинобудівних підприємств України у 2011–2016 рр.

Показник	Рік					
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Коефіцієнт автономії	0,3517	0,3595	0,3603	0,2250	0,1275	0,1292
Коефіцієнт фінансування	1,8434	1,7818	1,7753	3,4449	6,8443	6,7372
Коефіцієнт концентрації ПК	0,6483	0,6405	0,6396	0,7750	0,8725	0,8707
Коефіцієнт забезпечення ВОК	0,2298	0,2888	0,2598	0,1007	-0,0036	0,0020
Коефіцієнт маневреності ВК	0,4277	0,5178	0,4556	0,2860	-0,0193	0,0108
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,2983	1,4060	1,3511	1,1119	0,9964	1,0020
Коефіцієнт абсолютної платоспроможності	0,1444	0,1423	0,1266	0,1146	0,1419	0,1183
Коефіцієнт оборотності активів	1,2559	1,0491	0,8629	0,9136	0,9915	1,0075
Коефіцієнт оборотності ПК	1,9191	1,6281	1,3483	1,2899	1,2011	0,8023
Коефіцієнт дебіторської заборгованості	0,4818	0,4924	0,5036	0,4980	0,4279	0,4120
Коефіцієнт кредиторської заборгованості	0,8395	0,8355	0,8201	0,7477	0,7153	0,5015
Рентабельність діяльності	0,0520	0,0510	0,0180	-0,1330	-0,0800	-0,0034
Знос основних засобів	0,7762	0,6657	0,6371	0,6469	0,5486	0,5580

Згруповано за даними [4; 14].

Зменшення обсягів власного капіталу (ВК) підприємства призвело до зростання концентрації позикового капіталу (ПК) із 64,83 до 87,25 % і, відповідно, зростання його в розрахунку на кожну одиницю позикового капіталу – з 1,84 грн у 2011 р. до 6,84 грн у 2015 р. та 6,73 грн у 2016 р., що є негативною тенденцією та посилює залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування. Відповідно до показників балансу підприємств машинобудування, зменшення власного капіталу відбулося за рахунок значних обсягів збитків і зменшення зареєстрованого капіталу. Причому якщо у 2012 р. оборотні активи (ОА) підприємств були забезпечені власним оборотним капіталом (ВОК) на 10 %, то у 2015 р. це значення становило 0,36 %, а у 2016 р. ці значення рівні 0,2 %, що свідчить про недостатність власних оборотних коштів. Найбільшу частку довгострокових зобов'язань підприємств спостерігаємо у 2012 р. (28,42 %), проте найбільші обсяги довгострокових зобов'язань підприємств – у 2014–2015 рр. Окрім того, за 2011–2016 рр. простежено зменшення дебіторської заборгованості (ДЗ) у складі оборотних активів підприємств із 48,18 до 41,2 %. Тобто це означає, що частка виробничих засобів, що прямо або опосередковано беруть участь у процесі виробництва, становить приблизно 54,0 %. Тенденцію до зменшення демонструє й кредиторська заборгованість (КЗ) у складі пасивів, але її частка все одно залишається суттєвою – 50,1 % у 2016 р. Знос основних засобів дещо зменшився. Так, у 2011 р. він становив 77,62 %, а у 2016 р. – 55,80 %. Рентабельність діяльності машинобудівних підприємств є збитковою: у 2013 р. – 13,3 %, а у 2016 р. – 0,3 %. Позитивною є тенденція до її зменшення.

Отже, стан вітчизняних машинобудівних підприємств за результатами їхнього діяльності й загальними тенденціями визнано задовільним, що сприятиме впровадженню соціальної відповідальності підприємств.

Соціальні звіти в Україні складають такі підприємства, як [10]: 1) сільськогосподарські підприємства та харчова промисловість (ТОВ СП «НІБУЛОН» із 2011 до 2014 р., Соса-Cola Україна – із 2009 до 2014 р., корпорація «Оболонь», корпорація «Roshen», група компаній «Нестле», Кернел, компанія «Монсанто», компанія «Небесна Криниця», «Сингента», ЖТТ); 2) зв'язок, ІТ технології (lifecell із 2009 р., ВОЛЯ, SoftServe, Samsung Electronics, «Київстар»); 3) машинобудування й металообробка (Nokian Tyres із 2012 р., ІНТЕРПАЙП); 4) роздрібна та оптова торгівля (A. S. Watson Group, ТОВ «Емвей Україна»); 5) будівельна (СРН в Україні); 6) металургія (Метінвест); 7) фармацевтична (компанія «Фармак», «Вауер», корпорація «Артеріум»); 8) постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (ДП «Національна атомна енергогенеруюча компанія “Енергоатом”», ПАТ «Прикарпаттяобленерго», Концерн «Галнафтогаз»); 9) транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність («Нова пошта», компанія DHL); 10) інші («М.С.Л.» – оператори державних лотерей, MetLife – страхування, Група 1+1 медіа – медіа-холдинг, «Делойт» – послуги з аудиту, консалтингу, «Василь Кісіль і Партнери» – послуги з юридичного супроводу, Компанія СКМ – послуги з інвестування, Тетра Пак – хімічна промисловість, ПУМБ – банківський сектор, ЕУ – послуги з консалтингу).

Відповідно до вищевикладеного можна констатувати, що найчисельнішою за кількістю підприємств, які складають соціальні звіти, є група сільськогосподарських та харчових підприємств. Машинобудування та металообробка є численними.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Машинобудівні підприємства в Україні лише починають упроваджувати принципи соціальної відповідальності бізнесу, середовище їхнього функціонування є готовим до їх поширення. Проте найвищий рівень готовності до корпоративної соціальної відповідальності спостерігаємо в харчовій та аграрній промисловостях, підприємствах зв'язку, сфері послуг.

Джерела та література

1. Гальчак Х. Р. Соціальна відповідальність бізнесу в ринкових умовах господарювання. URL: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/10938/1/20.pdf>.
2. Головінов О. М. Соціальна відповідальність бізнесу: українські реалії і проблеми. *Економічний вісник Донбасу*. 2014. № 2(36). С. 187–192.
3. Грицина Л. А. Процеси формування корпоративної соціальної відповідальності машинобудівних підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2008. Т. 1, № 6. С. 232–234.
4. Діяльність суб'єктів господарювання 2016: стат. зб./за ред. М.С. Кузнецової; Державна служба статистики України. Київ: ДССУ, 2017. 588 с.
5. Комарницький І. Ф., Галушка З. І. Соціальна відповідальність бізнесу як інструмент управління сучасним підприємством URL: http://zbirnik.bukuniver.edu.ua/issue_articles/7_1.pdf.
6. Косар Н. С., Пилипенко В. М., Кузьо Н. Є. Корпоративна соціальна відповідальність бізнесу в Україні. URL: http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/29391/1/027_176_183.pdf.
7. Ліпич Л. Г., Полінкевич О. М., Товстенюк О. Періодизація інноваційного розвитку підприємств за процесним підходом. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2015. № 4. С. 37–46.
8. Македон В. В. Дослідження процесів забезпечення соціальної відповідальності у провідних моделях корпоративного управління. URL: http://www.khntusg.com.ua/files/sbornik/vestnik_126/27.pdf.
9. Обсяг реалізованої промислової продукції за видами діяльності в Україні. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/pr/org/org_u/org1215_u.htm.
10. Офіційна сторінка центру розвитку корпоративної соціальної відповідальності. URL: <http://csr-ukraine.org/member>.
11. Полінкевич О. М. Проблеми розвитку корпоративного управління в Україні. *Актуальні проблеми економіки*. 2016. № 5(179). С. 191–197.
12. Статистичний щорічник України за 2016 рік/за ред. І. Є. Вернера. Київ: ДССУ, 2017. – 611 с.
13. Сухотеріна М. І. Механізм соціальної відповідальності у стратегії корпоративного управління машинобудівного підприємства: дис. канд. екон. наук: 08.00.04. Одес. нац політехн. ун-т. Одеса, 2015. 254 с.
14. Школьник І. О., Синепол В. Е. Фінансова стійкість підприємств машинобудування в Україні: таксономічний аналіз. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2017. Вип. 1 (2). С. 41–46.

References

1. Halchak, Kh. R. Sotsialna vidpovidalnist biznesu v rynkovykh umovakh hospodariuvannia [Social responsibility of business in market conditions of management]. Retrieved from <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/10938/1/20.pdf> [in Ukrainian].
2. Holovinov, O. M. (2014). Sotsialna vidpovidalnist biznesu: ukrainski realii i problemy [Social responsibility of business: Ukrainian realities and problems]. *Ekonomichnyi visnyk Donbasu – Economic Bulletin Donbass*, 2 (36), 187–192 [in Ukrainian].
3. Hrytsyna, L. A. (2008). Protsey formuvannia korporatyvnoi sotsialnoi vidpovidalnosti mashynobudivnykh pidpriemstv [Processes of formation of corporate social responsibility of machine-building enterprises]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky – Bulletin of the Khmelnytsky National University. Economic sciences*, Vol. 1, 6, 232–234 [in Ukrainian].
4. Kuznietsova, M. S. (Eds). (2017). Diialnist sub'ektiv hospodariuvannia 2016: statystychnyi zbirnyk [Activities of Business Entities 2016: Statistical Collection]. Kyiv: Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [in Ukrainian].
5. Komarnytskyi, I. F., & Halushka, Z. I. Sotsialna vidpovidalnist biznesu yak instrument upravlinnia suchasnym pidpriemstvom [Social responsibility of business as a tool for managing a modern enterprise]. Retrieved from http://zbirnyk.bukuniver.edu.ua/issue_articles/7_1.pdf [in Ukrainian].
6. Kosar, N. S., Pylypenko, V. M., & Kuzo, N. Ie. Korporatyvna sotsialna vidpovidalnist biznesu v Ukraini [Corporate social responsibility of business in Ukraine]. Retrieved from http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/29391/1/027_176_183.pdf [in Ukrainian].
7. Lypych, L. H., Polinkevych, O. M., & Tovsteniuk, O. (2015). Periodyzatsiia innovatsiinoho rozvytku pidpriemstv za protsesnym pidkhodom [Periodization of innovative development of enterprises according to the process approach]. *Ekonomichnyi chasopys Shkhidnoevropeiskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky – Economic Journal of the East European National University named after Lesia Ukrainka*, 4, 37–46 [in Ukrainian].
8. Makedon, V. V. Doslidzhennia protsesiv zabezpechennia sotsialnoi vidpovidalnosti u providnykh modeliakh korporatyvnoho upravlinnia [Investigation of the processes of ensuring social responsibility in the leading models of corporate governance]. Retrieved from http://www.khntusg.com.ua/files/sbomik/vestnik_126/27.pdf [in Ukrainian].
9. Obsiah realizovanoi promyslovoi produktsii za vydamy diialnosti v Ukraini [Volume of sold industrial products by types of activity in Ukraine]. Retrieved from http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/pr/orp/orp_u/orp1215_u.htm [in Ukrainian].
10. Ofitsiina storinka tsentru rozvytku korporatyvnoi sotsialnoi vidpovidalnosti [Official site of the Center for Corporate Social Responsibility Development]. Retrieved from <http://csr-ukraine.org/member> [in Ukrainian].
11. Polinkevych, O. M. (2016). Problemy rozvytku korporatyvnoho upravlinnia v Ukraini [Problems of Corporate Governance Development in Ukraine]. *Aktualni problemy ekonomiky – Actual problems of the economy*, 5(179), 191–197 [in Ukrainian].
12. Verner, I. Ie. (Eds). (2017). Statystychnyi shchorichnyk Ukrainy za 2016 rik [Statistical Yearbook of Ukraine for 2016]. Kyiv: Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [in Ukrainian].
13. Sukhoterina, M. I. (2010). Mekhanizm sotsialnoi vidpovidalnosti u strahii korporatyvnoho upravlinnia mashynobudivnoho pidpriemstva [The mechanism of social responsibility in the stratagem of corporate governance of the machine-building enterprise]. Candidate's thesis. Odesa. [in Ukrainian].
14. Shkolnyk, I. O., & Syniepol, V. E. (2017). Finansova stiikist pidpriemstv mashynobuduvannia v Ukraini: taksonomichnyi analiz [Financial sustainability of mechanical engineering enterprises in Ukraine: taxonomic analysis]. *Ekonomichnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii – Economic Bulletin of the Zaporizhzhya State Engineering Academy*. Vol. 1 (2), 41–46 [in Ukrainian].

Оксана Полинкевич. Оценка готовности машиностроительных предприятий к внедрению социальной ответственности бизнеса в Украине. Рассмотрены индекс промышленной продукции в машиностроении Украины, доля реализованной продукции машиностроения в промышленной продукции (товаров, услуг) без НДС и акцизов, доля прибыльных предприятий машиностроения в Украине. Сгруппированы предприятия по видам экономической деятельности, которые составляют социальные отчеты в Украине.

Целью работы является оценка готовности машиностроительных предприятий к внедрению социальной ответственности бизнеса в Украине.

Машиностроение является одним из видов экономической деятельности, который определяет конкурентоспособность экономики Украины и определяет ее место в мире. На сегодняшний день состояние машиностроительной промышленности Украины не отвечает признакам устойчивого развития. Оно характеризуется физическими и морально изношенными основными средствами, низкой частью инновационно активных предприятий, низким уровнем внедрения маловідходних и ресурсосберегающих процессов, низким уровнем капиталовложений, сложной политической и экономической ситуацией в государстве, высокой стоимостью энергетических ресурсов, слабым взаимодействием между производством и научно-исследовательским сектором.

Доля реализованной продукции машиностроения в 2014 г. составляет 7,9 %, в 2015 г. – 6,9 %, в 2016 г. – 6,6 %. Из них 54,1 % реализованной продукции отправляется за границу в 2014 г., 55,5 % – в 2015 г., 47,4 % – в 2016 г. Таким образом, наблюдается уменьшение доли реализованной продукции машиностроения за пределы страны.

В 2014–2016 гг. произошло увеличение доли прибыльных предприятий в промышленности с 63,3 до 72,8 %, однако в 2015 г. их доля составляла 72,9 %, а в 2016 г. – 72,8 %, что свидетельствует о тенденции уменьшения. В машиностроении доля прибыльных предприятий за 2014–2016 г. выше, по сравнению с промышленностью.

Доля машиностроения в промышленности Украины составляет 16,96 % в 2014 г., 16,86 % – в 2015 г., 17,09 % – в 2016 г. Таким образом, состояние отечественных машиностроительных предприятий по результатам их деятельности и общими тенденциями признано удовлетворительным, что будет способствовать внедрению социальной ответственности предприятий.

Машиностроительные предприятия в Украине только начинают внедрять принципы социальной ответственности бизнеса, среда их функционирования является готовым к их распространению. Однако высокий уровень готовности к корпоративной социальной ответственности наблюдается в пищевой и аграрной промышленности, предприятия связи, сфере услуг.

Ключевые слова: социальная ответственность, предприятие, бизнес, оценка, индекс промышленного производства, социальный отчет.

Oksana Polinkevych. Head of the Department of Economics, Security and Innovation of the Enterprise of the Lesia Ukrainka Eastern European National University. Assessment of readiness of machine-building enterprises for introduction of social responsibility of business in Ukraine.

The index of industrial production in machine building of Ukraine, the share of sold production of mechanical engineering in industrial products (goods, services) without VAT and excises, the share of profitable enterprises of machine building in Ukraine. The companies are grouped by type of economic activity, which comprise social reports in Ukraine.

The purpose of the work is to assess the readiness of machine-building enterprises to introduce social responsibility of business in Ukraine.

Machine building is one of the types of economic activity that determines the competitiveness of Ukraine's economy and determines its place in the world. Today the state of the machine-building industry of Ukraine does not correspond to the signs of sustainable development. It is characterized by physical and moral depreciated assets, a low percentage of innovative enterprises, low level of implementation of low-cost and resource-saving processes, low level of investments, difficult political and economic situation in the country, high energy costs, weak interaction between production and research and development.

The share of the sold products of machine-building in 2014 is 7,9 %, in 2015, 6,9 %, – in 2016 – 6,6 %. Of these, 54,1 % of sold products are shipped abroad in 2014, 55,5 % in 2015, 47,4 % in 2016. Thus, there is a decrease in the share of sold products of machine building outside the country.

In 2014–2016, the share of profitable enterprises in industry increased from 63,3 % – to 72,8 %, but in 2015 their share was 72,9 %, and in 2016 it was 72,8%, which testifies to tendency to decrease. In machine building, the share of profitable enterprises for 2014–2016 is higher in comparison with industry.

Machine building occupies 16,96 % in 2014 in industry, in 2015, 16,86 %, in 2016, 17,09 %. Thus, the state of the domestic machine-building enterprises, according to the results of their activities and general tendencies, has been considered satisfactory, which will promote the introduction of social responsibility of enterprises.

Machine-building enterprises in Ukraine are just beginning to implement the principles of social responsibility of business, the environment of their functioning is ready for their distribution. However, the highest level of readiness for corporate social responsibility is observed in the food and agrarian industries, communication companies, and services.

Key words: social responsibility, enterprise, business, evaluation, index of industrial production, social report.

Стаття надійшла в редакцію 03.12.2017 р.

UDC 331. 005.95/96

Anna Mokhniuk,

Ph. D. (Economics), Associate Professor,
Lesia Ukrainka Eastern European National University;
E-mail: anyamomcheva@gmail.com

Larysa Yushchyshyna,

Ph. D. (Economics), Associate Professor,
Lesia Ukrainka Eastern European National University
E-mail: larysayu06@rambler.ru

<https://doi.org/10.29038/2411-4014-2018-01-94-101>

The Impact of Monetary and Non-Monetary Factors of Motivation on Employee Productivity

Abstract. It is evident that a number of distinct factors are involved in the performance of an employee: his inborn abilities and his character traits; the basic knowledge and the experience he has acquired in the past; and above all, the

© Mokhniuk A., Yushchyshyna L., 2018